

A lakoma

Burány Nándor

A család vendégfogadásra készült és a fiú lázas izgalommal várta a napot, amikor majd megérkezik a vendég. Megváltást remélt e naptól. Éveken át nem tudott egy nagy belső kintől megszabadulni, és most, amikor megcsillant a remény, az öröm mellé odafészkelte magát a remegés is, félelem attól, hogy valami még elronthatja a lakomát, a készülő barátságot.

Most elérkezett a várt nap, az óramutató már a tizenkettes számokat tapogatja és a nyulánk, hóka, szalmasárga hajú fiú — huszonöt éves korában is alig pelyhedző gyöngö szakáll az állán — a polivinil terítővel letakart konyhaasztal előtt állva a már elkészült és az éppen sült ételek, tészták illatát szimatolta.

Éjszakánként sokszor álmatlanságba gyötörte a maró kétségbeesés. Hitványabbnak, alacsonyabbrendűnek érezte magát másoknál. Nem volt társasága. Huszonöt éves és még sosem ült barátaival a kávéházban, nem tudja, mi a barátság, korzó, tánc, lányok. Apja is sokszor bántotta, hogy mindig otthon gubbaszt. „En, mikor olyan idős voltam, mint te, mindig hajnalban jártam haza.”

Többször megpróbált már bekapcsolódni egy-egy társaságba, de sikertelenül. A kudarcok után még inkább elkeseredett, de éppen a vereségek üzték, ösztönözték újabb kísérletekre.

Legutóbb egy vidéki útjáról hazafelé utazva, a vonatban ismeretséget kötött. Úgy érezte, megértésre talál a nála három évvel idősebb, falujától északra az ötödik városban lakó fiatalemberben, és mielőtt szülőfalujába érve kiszállt volna a vonatból, újdonsült barátjától — igaz, többszöri kérésre — ígéretet kapott, hogy az ünnepekben feleségestül meglátogatja. A látogatás napjában pontosan megegyeztek és a szalmasárga hajú fiú készült, hogy majd várja őket.

Ács József
illusztrációja

Mikor a vonatról hazaérve, szüleinek elmondta az újságot, mindannyian együtt örültek vele. Most már nemcsak arca mosolygott, hanem belül sem kínozta a kétségbeesés. Három nappal később is érezni vélte a kéz melegét, amely a kiszálláskor megszorította az övét, önbizalmat adott neki.

A készülődést főleg az anyja végezte, de ő is beleütötte az orrát mindenbe. Mindent ellenőrizni akart, a legapróbb részletek is érdekelték s most, hogy a krém elkészült, nem állta meg, hogy egy késhegnyit meg ne kóstoljon. Anyja mellette állt és várta a fia véleményét, ma mindenben különösen kedvében akart járni. A fiú azonban, miután a késhegyről lenyalta a krémet, savanyú grimaszt vágott; az anyja ettől megijedt, mert azt hitte, hogy valami nagy baj történhetett a krémmel, pedig fia csak megvágta a nyelvét a lakomára külön megélesztett késsel.

Gondtalanul az asztalra dobta a kést, nem törődve azzal, hogy esetleg kivághatja vele a terítőt, és megfordulva az utcai szobába sietett. Ezt a tisztaszobát vagy vendég-zobát évekig úgyszólván semmire sem használták, pazar berendezése érintetlenül állt, a sok sikertelen kísérlet után csak most ígérek az első vendég.

A szoba hideg volt, mint a jégverem, mert a divatos kandallóban csak akkor lobogott a tűz, amikor összerakták és ki kellett égetni. A látogatás napján már reggel begyújtottak, hogy estélig bemelegedjen a szoba. Nem volt könnyű egy álló napig szakadatlanul csak fával fűteni, a széngáz kellemetlen szagát viszont el akarták kerülni.

A fűtés az ebédnél is szoba került, mert az öreg nem akart annyi fát vágni, hogy egész napra elég legyen. Csak a tenyerét mutogatta, hogy feltörte a balta, meg a derekát fájlalta a hajlongás miatt. Felesége is idegeskedett. Alig ült egy percig az asztalnál, már ugrott is föl és nézte a sütőt, ügyelve, hogy meg ne égjen, vagy a tepsi egyik végébe ne folyjon a piskóta. A fehér hajú asszonynak az izgalomtól állandóan rezgett a keze és a leves minduntalan visszacsorgott a kanalából, alig tudta elfogyasztani.

Fia nézte és megsajnálta öreg anyját, majdnem megbánta már, hogy belefogott a lakomába, de tudta, hogy ez az egyetlen alkalom számára, ezt nem szabad elszalasztania, ebbe minden erejével kapaszkodnia kell. Ugy érezte, ha ez nem sikerül, nem tudja túlélni.

Alighogy anyja leült, a fiúnak úgy tűnt, hogy már régen nem nézte meg a kalácsot, idegesen szólt rá, hogy ne feledkezzen meg dolgáról. — Jaj istenem — csapta össze ijedten aszalódott kezeit az öregasszony; aztán — mintha előre mentetgetőzne — azt motyogta, hogy mindig úgy szokott lenni, ha az ember valami nagyon finomat akar készíteni, éppen az nem sikerül.

Minden délben be szokták zárni a kiskaput, hogy senki se zavarhassa őket ebéd közben. Most nyitva hagyták, mert a kofa, akitől a pulvkát rendelték, még nem érkezett meg. „Nem tudom, hol lehet — mondogatta az öregasszony —, azt ígérte, délfelé itt lesz, és már fél egy is elmúlt. — Ugy beszélt, mintha bűnösnek érezné magát a kofa késése miatt, s minden szónál bocsánatkérően pillantott fiára.

— Biztosan most jött! — ugrottak föl egyszerre mindhárman egymásra meredve, villával kezükben, amikor nyílt a kiskapu. Arcuk azonban egyszerre elsápadt, amikor meghallották, hogy a postás jött. Máskor örültek neki, most megijedtek.

— Te jó ég, csak nem ő mondta le levélben a jövetelét — sírt ki szemükből a kétségbeesés. Az öregasszony tántorogva csoszogott ki a levélért, apa és fia állva várták; visszajövet már mosolygott az asszony, neki írt a nővére. Megnyugodva ültek le megint az ebédhez.

Egy pillanatig sem tartott a jókedv. Megint összekaptak a favágáson. A fiú nem bírta továbbhallgatni vitatkozásukat, indulattól remegve kiáltotta: — Majd én fölaprítom! — Megvetés is volt a hangjában és nevetségesen hatott, amint dühösen fölugrott, tányérjába vágta a villát és otthagya az ebédet. — Dehogy, dehogy, fiam — csitítgatta akkor ijedten az apja — szó se róla! — és már ment is kifelé.

A vendégszobában reggel óta lobogott a tűz a kandallóban, de mikor a fiú az ebédet otthagya, benyitott, alig észlelt valami enyhülést.

A szobába lépve szeme egyszerre beleütközött a két ablak között álló karácsonyfába. A cukorkákon és csokoládén kívül még sok dísz csillogott a mennyezetig érő fenyő ágain. Mint buzgó katolikusok az öregasszony és férje is minduntalan áldoztak, minden vallásos ünnepet megültek és most karácsonyra is nagy gonddal készítették el a fenyőt. Azért tették ide, ebbe a hűvös szobába, mert gondolták, itt tovább megmarad a levele, mint a melegben.

Most hátratett kézzel állt a fenyő előtt és azon gondolkozott, hogy lehetne kitenni. Tudta, hogy új ismerőse atheista, és előre félt, hogyha meglátja szobájában a karácsonyfát, elveszti a rokonszenvét. Semmi esetre sem lehet itthagyni, állapította meg hivatalosan.

Tágranyitott szemmel, gondolatokba merülve lépett a balkézfelöli ablak és a csipkefüggöny közé. Kinn egészen beborult és az ablaküvegre szélverte, suta esőcseppek csapódtak. Sehogy sem tudta eldönteni, mi legyen a karácsonyfával. Csak állt, ácsorgott tanácstalanul. Aztán megfordult, óvatosan benyúlt a szűrős ágak közé, megmarkolta a törzset és megpróbálta megmozdítani. Nagyon nehéznek érezte.

— Ez a fa nem maradhat itt — mondta esetlenül, amikor anyja belépett, hogy tegyen a tűzre.

— Nem maradhat? — ásított föl a vénasszonyban a kétségbeesés, és ahogy keze megremegett, a lapátról néhány széndarab koppanva a parkettre hullt. Két dolgot csinált igazi lelkesedéssel ebben az évben: az egyik a karácsonyfa díszítése, a másik most fia lakomájának előkészítése. Titkon egy kicsit büszke is volt a fenyőre, abban reménykedett, hogy a vendég biztosan megkérdi majd, ki díszítette ezt a szép karácsonyfát. Reménykedett és most elébeállt a fia, hogy ki kell vinni, s tudta, hogy amit ma a fia mond, annak úgy kell lenni, ha törik, ha szakad. De mégis, ez lehetetlen. Hogy kívánhat tőle ilyet a fia! Fejéhez kapta kezét és sírva kisietett.

A fiú még mindig a fenyő előtt állt, törte a fejét, de egy okos ötlet sem jutott eszébe. Gyűlölettel nézte a díszes ágakat, de sajnálta is anyját. Egy pillanatra a becsapódó ajtóra nézett, aztán a kandallóhoz sietett és becsukta nyitvamaradt ajtaját.

Egy óra múlva hárman cibálták, ráncigálták a nagy fenyőt át a hálószobába. Angyalok, cukorkák, harangocskák, csillagok hullottak le róla, a rángatástól túlevelei is jócskán leperegtek a szőnyegre, nem volt elég a még hátralévő munka, most újra kellett takarítani is!

Este, mikor végre indulhatott barátja elé az állomásra, zuhogott az eső. A síkos járdán alig csúszkált el elesés nélkül a sarokig. Ott egy villanykaróba kapaszkodva megállt, mert úgy érezte, nem mehet tovább gyalog, vissza kell fordulnia. Szájában még az ízek váltogatták egymást a megkóstolgatott kalácsok után. Nem tudta eldönteni, melyiket kellene félretenni, de úgy érezte, valamelyiknek nem a legjobban találta el ízét az anyja.

Végignézett a szomorkodó utcán, a járdán vizek csillogtak, a karókon halvány fények égtek, az átjárókat reménytelenül nagy sár borította. Eszébe ötlött, hogy nincs sok ideje tétovázni, és vigyázva, nehogy elessen, visszafordult.

Otthon meglepődve néztek rá, hogy olyan gyorsan visszatért, ő azonban sürgette az apját, hogy egy-kettőre fogjon be, mert gyalog nem lehet az állomásra menni. Azok is nyakig sárosak lesznek, mondta, mire az állomástól hazáig érnek. Az öreg egy kicsit morgolódott, hogy ilyen esőben, este csak összesározza a kocsit, lovat meg magát is, de nem volt más mit tenni, befogott és kocsin indultak az állomásra.

Útközben látott néhány kofferes embert, aki az állomásra a város felé igyekezett, és megijedt, hogy elkéstek, már biztosan megérkezett a vonat. Odaérve, sietve ugrott le a kocsiról, befutott az állomásra és megkérdezte az első vasutastól, hogy bejött-e már a vonat.

— Nem jött be — kapta a választ, — ma nem is érkezik meg. — Földváron, innen a harmadik állomás — magyarázta a vasutas —, elromlott a mozdony.

A választól megszedülve tántorgott ki vissza a kocsihoz. Fel akart lépni, szó nélkül az apja háta mögé ülni, de a havasesőtől idegeskedő ló megrántotta a kocsit, ő meg most, miután az utolsó alkalomról is lecsúszott, elvágódott és beleült a koci melletti latyakba.